

ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА

**ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА**

ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішення вченої ради університету
29 серпня 2022 року,
протокол № 3

Ректор, голова вченої ради
університету, доктор юридичних наук,
професор

_____ Олег ОМЕЛЬЧУК
29 серпня 2022 року
м.п.

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«НОРМОТВОРЧІСТЬ В ОРГАНАХ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ
ТА АДМІНІСТРУВАННЯ»

для підготовки на другому (освітньому) рівні
здобувачів вищої освіти освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування
галузі знань 28 Публічне управління та адміністрування

м. Хмельницький
2022

РОЗРОБНИК:

Доцентка кафедри конституційного,
адміністративного та фінансового права,
кандидатка юридичних наук, доцентка
01 серпня 2022 року

_____ Олена ГАЛУС

СХВАЛЕНО

Рішення кафедри конституційного,
адміністративного та фінансового права
04 серпня 2022 року, протокол № 1.

Завідувач кафедри,
доктор юридичних наук, професор
04 серпня 2022 року

_____ Олександр БУХАНЕВИЧ

Деканеса факультету публічного управління та
адміністрування, кандидатка економічних
наук, доцентка
24 серпня 2022 року

_____ Тетяна ТЕРЕЩЕНКО

ПОГОДЖЕНО

Рішення методичної ради університету
25 серпня 2022 року, протокол № 1.

Перша проректорка, голова методичної ради
університету, кандидатка наук з державного
управління, доцентка
25 серпня 2022 року

_____ Ірина КОВТУН

ЗМІСТ

	Стор.
1. Опис навчальної дисципліни	– 4
2. Заплановані результати навчання	– 5
3. Програма навчальної дисципліни	– 7
4. Структура вивчення навчальної дисципліни	– 11
4.1. Тематичний план навчальної дисципліни	– 11
4.2. Аудиторні завдання	– 12
4.3. Самостійна робота студентів	– 12
5. Методи навчання та контролю	– 12
6. Схема нарахування балів	– 13
7. Рекомендовані джерела	– 13
7.1. Основні джерела	– 13
7.2. Допоміжні джерела	– 15
8. Інформаційні ресурси в Інтернеті	– 17

1. Опис навчальної дисципліни

1.	Шифр і назва галузі знань	– 281 Публічне управління та адміністрування
2.	Код і назва спеціальності	– 28 Публічне управління та адміністрування
3.	Назва освітньої програми	– Освітньо-професійна програма «Магістр публічного управління та адміністрування. Територіальне управління та місцеве самоврядування»
4.	Назва дисципліни	– Нормотворчість в органах публічного управління та адміністрування
5.	Тип дисципліни	– вибіркова
6.	Код дисципліни	– МППВ 1.9
7.	Освітній рівень, на якому вивчається дисципліна	– другий
8.	Ступінь вищої освіти, що здобувається	– магістр
9.	Курс / рік навчання	– перший
10.	Семестр	– перший
11.	Обсяг вивчення дисципліни:	
	1) загальний обсяг (кредитів ЄКТС / годин)	– 4 / 120
	2) денна форма навчання:	
	аудиторні заняття (годин)	– 36
	% від загального обсягу	– 30
	лекційні заняття (годин)	– 18
	% від обсягу аудиторних годин	– 50
	семінарські заняття (годин)	– 18
	% від обсягу аудиторних годин	– 50
	самостійна робота (годин)	– 84
	% від загального обсягу	– 70
	3) заочна форма навчання:	
	аудиторні заняття (годин)	– 16
	% від загального обсягу	– 13,3
	лекційні заняття (годин)	– 8
	% від обсягу аудиторних годин	– 50
	семінарські заняття (годин)	– 8
	% від обсягу аудиторних годин	– 50
	самостійна робота (годин)	– 104
	% від загального обсягу	– 86,7
12.	Форма семестрового контролю	– залік
13.	Місце дисципліни в логічній схемі:	
	1) супутні дисципліни	– МППО 2 Право в публічному

- управлінні;
МППВ 1.6 Аналітичне забезпечення управлінських рішень;
МППВ 1.7 «Антикорупційна політика та запобігання корупції в публічному управлінні».
- 2) наступні дисципліни – МППВ 2.1 Технології проектного управління в публічній сфері;
МППВ 2.4 Регламенти, процедури і рішення органів місцевого самоврядування;
МППВ 3.9 Регіональні та муніципальні цільові програми.
14. Мова вивчення дисципліни – українська.

2. Заплановані результати навчання

Програмні компетентності, які здобуваються під час вивчення навчальної дисципліни:

Загальні компетентності

ЗК 1. Здатність абстрактно, критично мислити, аналізувати сучасні соціально-економічні проблеми розвитку суспільства, синтезувати отримані знання та формувати обґрунтовані пропозиції, стверджувати власну життєву позицію.

ЗК 5. Здатність приймати обґрунтовані рішення та використовувати сучасні комунікаційні технології.

Спеціальні компетентності

СК 7. Здатність самостійно готувати проекти нормативно-правових актів, аналітичні довідки, пропозиції, доповіді, надавати експертну оцінку нормативно-правовим актам на різних рівнях публічного управління та адміністрування.

СК 10. Здатність приймати обґрунтовані управлінські рішення з урахуванням питань європейської та євроатлантичної інтеграції.

Навчальна дисципліна «Нормотворчість в органах публічного управління та адміністрування» забезпечує досягнення таких **результатів навчання**:

РН 01. Знати теоретичні та прикладні засади вироблення й аналізу публічної політики, основ та технологій прийняття управлінських рішень.

РН 02. Розв'язувати складні задачі публічного управління та адміністрування, враховуючи вимоги законодавства, виявляти правові колізії та проблеми, розробляти проекти нормативно-правових актів для їх усунення.

РН 11. Розробляти обґрунтовані управлінські рішення з урахуванням питань європейської та євроатлантичної інтеграції, враховувати цілі, наявні законодавчі, часові та ресурсні обмеження, оцінювати політичні, соціальні, економічні та екологічні наслідки варіантів рішень.

Після завершення вивчення дисциплін здобувач повинен продемонструвати такі результати навчання:
1. Знання <i>(здатність запам'ятовувати або відтворювати факти (терміни, конкретні факти, методи і процедури, основні поняття, правила і принципи, цілісні теорії тощо)</i>
1.1) Називати понятійно-термінологічний апарат нормотворчої діяльності органів публічного управління та адміністрування;
1.2) визначати закони та нормативні акти, що регулюють нормотворчу діяльність органів публічного управління та адміністрування в Україні;
1.3) характеризувати порядок прийняття нормативно-правових актів органами публічного управління та адміністрування.
2. Розуміння <i>(здатність розуміти та інтерпретувати вивчене, уміння пояснити факти, правила, принципи; перетворювати словесний матеріал у, наприклад, математичні вирази; прогнозувати майбутні наслідки на основі отриманих знань)</i>
2.1) Уміти пояснювати принципи нормотворчої діяльності органів публічного управління та адміністрування;
2.2) уміти пояснити специфічні терміни, що застосовуються у законодавстві про правотворчу діяльність;
2.3) орієнтуватися у міжнародних стандартах нормотворчої діяльності органів публічного управління та адміністрування;
3. Застосування знань <i>(здатність використовувати вивчений матеріал у нових ситуаціях (наприклад, застосувати ідеї та концепції для розв'язання конкретних задач)</i>
3.1) Знаходити необхідний нормативно – правовий акт щодо організації і діяльності суб'єктів нормотворчості в органах публічного управління та адміністрування та правильно його застосовувати;
3.2) використовувати теоретичні знання з нормотворчого процесу для вирішення практичних завдань;
3.3) аргументовано доводити свою думку з питань нормотворчої діяльності органів публічного управління та адміністрування.
4. Аналіз <i>(здатність розбивати інформацію на компоненти, розуміти їх взаємозв'язки та організаційну структуру, бачити помилки й огріхи в логіці міркувань, різницю між фактами і наслідками, оцінювати значимість даних)</i>
4.1) Аналізувати сутність правового регулювання суспільних відносин в сфері здійснення публічної влади;
4.2) здійснювати правовий аналіз державних і муніципальних рішень з питань формування та організації діяльності місцевого самоврядування;
4.3) розуміти як виникають, змінюються і припиняються суспільні відносини, що є предметом нормотворчого процесу в органах публічного управління та адміністрування;
4.5) визначати закономірності нормотворчого процесу в органах публічного управління та адміністрування;
5. Синтез <i>(здатність поєднувати частини разом, щоб одержати ціле з новою системною властивістю)</i>
5.1) Аргументувати поділ нормотворчого процесу на стадії;
5.2) аргументовано роз'яснити правовий статус суб'єктів нормотворчості в органах публічного управління та адміністрування.

6. Оцінювання <i>(здатність оцінювати важливість матеріалу для конкретної цілі)</i>
6.1) Оцінювати юридичну повноцінність нормативно-правової бази, що регулює нормотворчість в органах публічного управління та адміністрування;
6.2) пропонувати власні шляхи вирішення правових колізій у законодавстві;
6.3) розробляти можливості запозичення норм зарубіжного законодавства про нормотворчий процес в національне законодавство.
7. Створення (творчість) <i>(здатність до створення нового культурного продукту, творчості в умовах багатомірності та альтернативності сучасної культури)</i>
7.1) складати проекти актів органів публічної влади та супровідних документів до них;
7.2) сформулювати своє бачення щодо перспектив вдосконалення нормотворчості в органах публічного управління та адміністрування в Україні.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Загальна характеристика нормотворчої діяльності органів публічного управління та адміністрування

Поняття, ознаки, принципи та форми нормотворчої діяльності органів публічного управління та адміністрування. Поняття та стадії нормотворчого процесу.

Правове регулювання нормопроектної діяльності. Нормотворча техніка. Методичні засади нормопроекування. Прогнозування та планування нормопроекування. Організаційні засади нормопроекування.

Особливості здійснення нормотворчої діяльності органами публічного управління та адміністрування в умовах воєнного стану.

Тема 2. З'ясування змісту норми права. Колізії норм права та їх подолання

Поняття і види тлумачення норм права. Способи тлумачення норм права: мовний, логічний, системний, історичний, телеологічний. Кваліфікація зловживання правом. Тлумачення юридичних презумпцій і юридичних фікцій.

Поняття колізії норм права види. Види колізії норм права: ієрархічні, змістовні, темпоральні, просторові, явні, приховані, прості, складні негативні, позитивні.

Форми вирішення колізій: усунення колізій; подолання (розв'язання колізій); створення та застосування колізійних норм.

Елементи механізму подолання колізій норм права: колізійні принципи, колізійні норми, співвідношення колізійних норм і колізійних принципів принципи права та окремі способи тлумачення норм права. Подолання ієрархічних, темпоральних, змістовних колізій норм права подолання колізій норм кодексів та законів. Співвідношення принципів подолання колізій норм права.

Поняття прогалини у законодавстві, їх види: первісні та подальші, повні та часткові. поняття правового вакууму. Поняття правотворчої помилки, її види: текстуальні, логічні.

Способи подолання прогалин у законодавстві України: аналогія закону, аналогія права, субсидіарне застосування норм права у матеріальних та процесуальних галузях права.

Тема 3. Нормативно-правові акти та їх дія, набрання ними чинності

Закон – юридична основа нормотворчості. Підзаконні нормативно-правові акти в системі законодавства України. Поняття та особливості підзаконних нормативно-правових актів. Класифікація підзаконних нормативно-правових актів. Основні юридично-технічні засоби забезпечення законності підзаконних нормативно-правових актів.

Розмежування правозастосовчого акта та акта правотворчості. Судові прецеденти. Квазіпрецедент – акт судової правотворчості у вигляді судового рішення, єдиною метою якого є скасування нормативно-правового акта або надання йому офіційного тлумачення.

Поняття та основні ознаки адміністративного акта. Чинність адміністративних актів. Порядок дострокового припинення дії адміністративних актів.

Дія нормативно-правового акта в часі, просторі та за колом осіб. Набрання чинності актами органів публічної влади. Проблеми систематизації чинного законодавства.

Тема 4. Нормотворча діяльність Верховної Ради України

Організація роботи Верховної Ради України. Порядок скликання та проведення сесій Верховної Ради України. Підготовка та організація розгляду питань на сесії.

Здійснення законодавчої процедури. Поняття законодавчого процесу і його стадії. Підготовка законопроектів та їх експертиза. Суб'єкти законодавчої ініціативи. Вимоги до документів законодавчої ініціативи. Внесення законодавчих пропозицій, законопроектів та поправок, їх експертиза і обговорення. Розгляд законодавчих пропозицій, законопроектів та поправок у трьох читаннях. Прийняття законодавчих пропозицій, законів, поправок. Порядок повернення закону Президентом України зі своїми вмотивованими пропозиціями до Верховної Ради України для повторного розгляду. Порядок подолання Верховною Радою України вето Президента України. Процедура підписання законів та їх офіційного оприлюднення. Офіційні друковані видання в Україні. Прийняття постанов та інших актів Верховною Радою України, її органами і посадовими особами.

Тема 5. Нормотворча діяльність Президента України

Підготовка питання до розгляду Президентом України.

Акти Президента України: укази та розпорядження. Суб'єкти, які вносять проекти актів Президента України. Вимоги до проектів актів Президента України та пояснювальної записки до проекту акта Президента України.

Візування, погодження та підписання проектів актів Президента України. Інститут контрастивування.

Офіційне оприлюднення актів Президента України та набрання ними чинності. Оскарження актів Президента України.

Тема 6. Нормотворча діяльність Кабінету Міністрів України та центральних органів виконавчої влади

Організація роботи Кабінету Міністрів України. Порядок прийняття нормативно – правових актів Кабінетом Міністрів України та їх офіційне оприлюднення. Набрання чинності актами Кабінету Міністрів України.

Основні напрями вдосконалення адміністративно-правового регулювання нормотворчої діяльності органів виконавчої влади: 1) визначення системи спеціальних вимог до нормотворчості органів виконавчої влади; 2) врегулювання процедури прийняття нормативно-правових актів органами виконавчої влади; 3) регламентація форм реагування на прийняття нормативно-правових актів, що не відповідають чинному законодавству.

Відомча нормотворча компетенція. Акти центральних органів виконавчої влади та набрання ними чинності. Забезпечення законності підзаконних нормативно-правових актів у системі органів виконавчої влади. Загальна характеристика стану законності у сфері підзаконної нормотворчості органів виконавчої влади. Напрямки вдосконалення діяльності органів юстиції щодо забезпечення законності підзаконних нормативно-правових актів. Державна реєстрація підзаконних нормативно-правових актів органів виконавчої влади як ефективна форма забезпечення їх законності.

Центральні органи виконавчої влади як суб'єкти нормотворчості. Особливості нормотворчого процесу в центральних органах виконавчої влади. Правова природа нормативно-правових актів центральних органів виконавчої влади, їх класифікація: накази, інструкції, положення, правила, статuti, настанови, стандарти, нормативи, розклади, рішення колегії міністерства.

Державна реєстрація нормативно-правових актів Кабінету Міністрів України, центральних органів виконавчої влади та їх оскарження.

Тема 7. Нормотворча діяльність місцевих державних адміністрацій

Організаційно-процедурна діяльність місцевих державних адміністрацій. Організація діяльності керівництва місцевих державних адміністрацій. Апарат місцевих державних адміністрацій. Організація діяльності управлінь, відділів та інших структурних підрозділів місцевих державних адміністрацій. Правотворча діяльність місцевих державних адміністрацій. Акти місцевих державних адміністрацій, вимоги до них. Порядок підготовки, розгляду, прийняття та набрання чинності актами місцевих державних адміністрацій. Державна реєстрація актів місцевих державних адміністрацій.

Підготовка розпоряджень голови місцевої державної адміністрації та наказів керівників управлінь, відділів та інших структурних підрозділів місцевих державних адміністрацій. Діловодство в місцевих державних адміністраціях. Скасування та оскарження актів місцевих державних адміністрацій.

Тема 8. Нормотворча діяльність органів місцевого самоврядування

Муніципальна нормотворчість як форма здійснення місцевого самоврядування. Нормотворчість як спосіб реалізації компетенції представницьких органів місцевого самоврядування. Нормотворчість представницьких органів місцевого самоврядування як юридичний процес.

Організаційно-правове забезпечення нормотворчої діяльності представницьких органів місцевого самоврядування. Інституційне забезпечення нормотворчої діяльності представницьких органів місцевого самоврядування. Організаційно-правові форми нормотворчої діяльності представницьких органів місцевого самоврядування. Правове регулювання нормотворчої діяльності представницьких органів місцевого самоврядування. Нормотворче провадження в представницькому органі місцевого самоврядування.

Сесія – основна організаційно – правова форма роботи ради.

Технологія нормотворчості представницьких органів місцевого самоврядування. Підготовка проекту нормативно-правового акта. Офіційне внесення проекту нормативно-правового акта до представницького органу місцевого самоврядування. Порядок прийняття рішень місцевою радою. Голосування в органах місцевого самоврядування. Організація роботи сільського, селищного, міського голови. Акти місцевих рад і їх структурних підрозділів, акти сільського, селищного, міського голови, голови районної та обласної рад.

Набрання чинності актами органів місцевого самоврядування, її офіційне оприлюднення. Оскарження актів органів місцевого самоврядування.

4. Структура вивчення навчальної дисципліни

4.1. Тематичний план навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми	Кількість годин											
		Денна форма навчання						Заочна форма навчання					
		Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
			Лекції	Сем. (прак).	Лабор.	Ін.зав.	СРС		Лекції	Сем. (прак).	Лабор.	Ін.зав.	СРС
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1.	Загальна характеристика нормотворчої діяльності органів публічного управління та адміністрування	10	2	2	-	-	6	10	1	1	-	-	8
2.	З'ясування змісту норми права. Колізії норм права та їх подолання	20	4	4	-	-	12	20	1	1	-	-	18
3.	Нормативно-правові акти та їх дія, набрання ними чинності	16	2	2	-	-	12	16	1	1	-	-	14
4.	Нормотворча діяльність Верховної Ради України	14	2	2	-	-	10	14	1	1	-	-	12
5.	Нормотворча діяльність Президента України	12	2	2	-	-	8	12	1	1	-	-	10
6.	Нормотворча діяльність Кабінету Міністрів України та центральних органів виконавчої влади	18	2	2	-	-	14	18	1	1	-	-	16
7.	Нормотворча діяльність місцевих державних адміністрацій	12	2	2	-	-	8	12	1	1	-	-	10
8.	Нормотворча діяльність органів місцевого самоврядування	18	2	2	-	-	14	18	1	1	-	-	16
Усього годин		120	18	18	-	-	84	120	8	8	-	-	104

4.2. Аудиторні заняття

4.2.1. Аудиторні заняття (лекції, семінарські (практичні, лабораторні) заняття) проводяться згідно з темами та обсягом годин, передбачених тематичним планом.

4.2.2. Плани лекцій з передбачених тематичним планом тем визначаються в підрозділі 1.2 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.2.3. Плани семінарських (практичних, лабораторних) занять з передбачених тематичним планом тем, засоби поточного контролю знань та методичні рекомендації для підготовки до занять визначаються в підрозділі 1.3 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3. Самостійна робота студентів

4.3.1. Завдання для самостійної роботи студентів та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в підрозділі 1.4 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3.2. Виконання індивідуальних завдань всіма студентами не є обов'язковим і може здійснюватися окремими студентами з власної ініціативи або за пропозицією викладача.

4.3.3. Тематика індивідуальних завдань та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в підрозділі 1.5 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3.4. Індивідуальні завдання виконуються в межах часу, визначеного для самостійної роботи студентів, та оцінюються частиною визначених в розділі 6 цієї програми кількості балів, виділених для самостійної роботи.

5. Методи навчання та контролю

Під час лекційних занять застосовуються:

- 1) традиційний усний виклад змісту теми;
- 2) слайдова презентація.

На семінарських та практичних заняттях застосовуються:

- дискусійне обговорення проблемних питань;
- вирішення ситуаційних завдань;
- повідомлення про виконання індивідуальних завдань.

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться у формах:

- 1) усне або письмове (у тому числі тестове) бліц-опитування студентів щодо засвоєння матеріалу попередньої лекції;
- 2) усне або письмове (у тому числі тестове) опитування на семінарських заняттях;
- 3) виконання поточних контрольних робіт у формі тестування.

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі усного заліку.

Структура залікового білету включає 2 теоретичних питання.

6. Схема нарахування балів

6.1. Нарахування балів студентам з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:

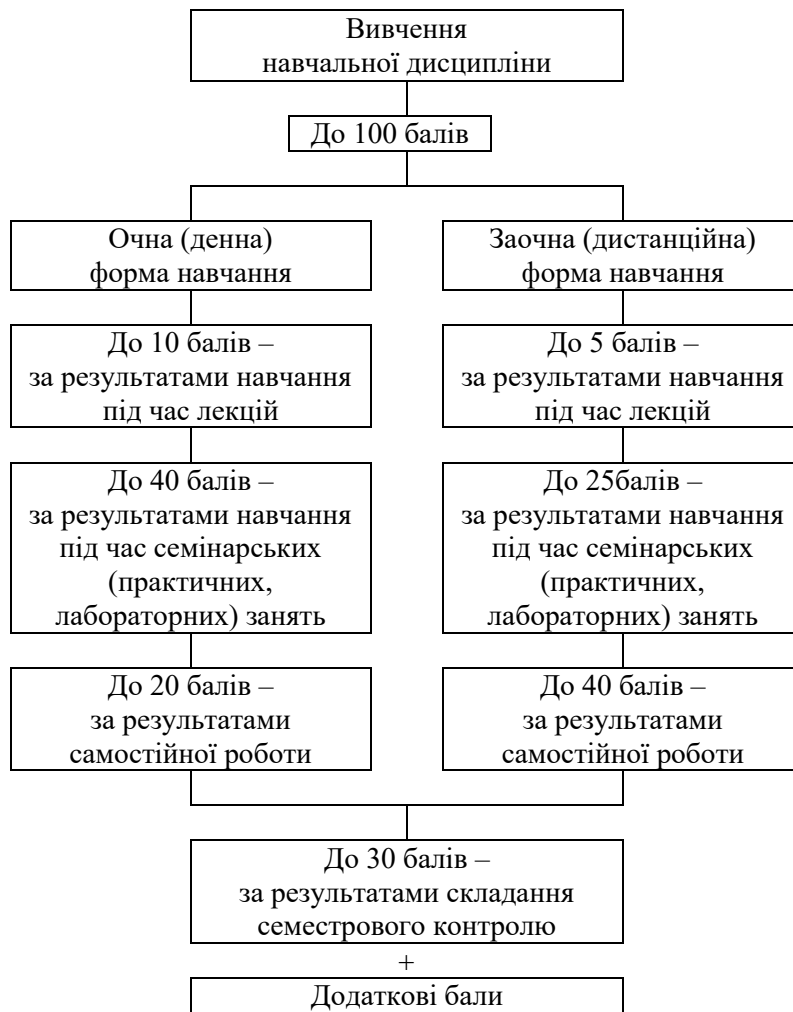

Рисунок 6.1 Схема нарахування балів студентам за результатами навчання

6.2. Обсяг балів, здобутих студентом під час лекцій, семінарських занять, самостійної роботи студентів та виконання індивідуальних завдань, визначаються в навчально-методичних матеріалах з цієї дисципліни.

7. Рекомендовані джерела

7.1. Основні джерела

1. Конституція України. Прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 року № 254 к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Європейська хартія місцевого самоврядування від 15 жовтня 1985 р. URL: <http://www.humanities.edu.ru/db/msg>.
3. Кодекс адміністративного судочинства України від 6.07.2005 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>.

4. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27.02.2014 № 794-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18#Text>.
5. Про комітети Верховної Ради України: Закон України від 04.04.1995 № 116/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/116/95-%E2%F0#Text>.
6. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>.
7. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 09.04.1999 № 586-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14>.
8. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19>.
9. Про правотворчу діяльність: Закон України від 24.08.2023 № 3354-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3354-20#Text>.
10. Про Регламент Верховної Ради України: Закон України від 10.02.2010 № 1861-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-17#Text>.
11. Про Положення про порядок підготовки та внесення проектів актів Президента України: Указ Президента України від 15.11.2006 № 970/2006. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/970/2006#Text>.
12. Про порядок офіційного оприлюднення нормативно-правових актів та набрання ними чинності: Указ Президента України від 10.06.1997 № 503/97. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/503/97#Text>.
13. Про затвердження Положення про державну реєстрацію нормативно-правових актів міністерств та інших органів виконавчої влади: Постанова Кабінету Міністрів України від 28.12.1992 № 731. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/731-92-%D0%BF#Text>.
14. Загуменна, Ю.О. Відомча нормотворчість в Україні: досвід комплексного аналізу: монографія / Ю.О. Загуменна, В.В. Лазарєв, А.Ю. Сидоренко. Харків: Планета-Прінт, 2021. 228 с.
15. Муніципальне право України: навчальний посібник. Кол. авт.: д.ю.н., професор О.М. Буханевич (розділ 8, § 9.4.), д.ю.н., професор С.Г. Стеценко (розділ 1), д.ю.н., доцент І.Л. Самсін (§ 11.2., § 11.4., § 11.5.), к.ю.н., доцент А.М. Івановська (§ 2.1., § 2.2., § 2.3., § 11.3.), к.ю.н., доцент І.Л. Литвиненко (§ 2.5., § 4.8., розділ 6), к.ю.н., доцент І.П. Сторожук (§ 2.4, § 9.3., розділ 12), к.ю.н., доцент О.О. Галус (§ 2.6., § 4.1., § 4.2., § 4.3., § 4.4., § 4.5., § 4.6., § 4.7., § 10.1., § 10.2, § 10.3., § 10.5), к.ю.н. І.В. Рижук (розділ 3, розділ 5), ст. викладач А.М. Токар (§ 7.1., § 7.2., § 9.1., § 9.2., § 10.4.), ст. викладач М.З. Берцюх (§ 7.3., § 11.1.) / за заг. ред. доктора юридичних наук, професора Буханевича О.М. Хмельницький: Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2019. 440 с.
16. Законотворчість, нормотворчість та право реалізація: навчальний посібник для студентів спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування. Полтава: ПолтНТУ, 2019. 113 с. URL: <http://surl.li/pxsal>.
17. Носова В.М. Види муніципального процесу в Україні крізь призму форм реалізації місцевого самоврядування: концептуальні підходи. *Держава і право*. 2011. Вип. 52. С. 191–197. URL: <http://dspace.nbuiv.gov.ua/handle/123456789/34111>.

18. Попова О.В. Нормотворчий процес та правозастосування: навчальний посібник. Київ: НУБіП України, 2022. 168 с.
19. Публічна влада в Україні : проблемні аспекти та шляхи вдосконалення: колективна монографія / Кол. авт.: д.ю.н., доцент О.М. Буханевич (§ 1.2), к.ю.н., доцент А.М. Івановська (§ 1.4.), к.ю.н., доцент І.Л. Литвиненко (§ 2.1., § 2.3.), к.ю.н., доцент І.П. Сторожук (§ 2.4), к.ю.н., доцент О.О. Галус (§ 3.1., § 3.2.), к.ю.н. І.В. Рижук (§ 1.1., § 1.3.), ст. викладач А.М. Токар (§ 1.3., § 2.2.), ст. викладач М.З. Берцюх (§ 2.5.) / за заг. ред. доктора юридичних наук, доцента Буханевича О.М. Хмельницький: Хмельницький університет управління та права, 2018. 420 с.
20. Риндюк В.І. Нормотворча діяльність : навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. Київ: КНЕУ, 2009. 162 с. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/818d29b3-2fd5-4a33-bc47-b69866fb0295/content>.
21. Шевчук О.А. Конституційно-правові засади нормотворчості центральних органів виконавчої влади: дис. ... доктора філософії за спеціальністю 081 «Право». Київ, 2021. 220 с. URL: <http://idpnan.org.ua/files/2022/shevchuk-o.a.-konstitutsiyno-pravovi-zasadi-normotvorchosti-tsentralnih-organiv-vikonavchoyi-vladi.pdf>.
- 7.2. Допоміжні джерела**
22. Bryhinets O., Halus O., Ryzhuk I. Prospects of legal regulation of contractual relations in the sphere of lobbying management as a counteraction to corruption at the municipal level. *Amazonia Investiga*. 2021. Vol 10. № 44. pp. 38–47. URL: <https://amazoniainvestiga.info/index.php/amazonia/article/view/1709/1858>
23. Берназюк Я.О. Процедурно-процесуальні аспекти нормотворчої діяльності Президента України: основні тези. *Держава і право*. Вип. 56. С. 20–24.
24. Богачова Л. Оприлюднення нормативно-правового акта як стадія підзаконного нормотворчого процесу. *Порівняльно-аналітичне право*. 2017. № 5. С. 18–21.
25. Бригінець О.О., Галус О.О., Рижук І.В. Вирішення проблем правового регулювання окремих стадій законодавчого процесу в Україні з урахуванням зарубіжного досвіду. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Дідоренка*. 2021. № 4 (96). С. 35–45. URL: <https://journal.lduvs.lg.ua/index.php/journal/article/view/1430/1303>.
26. Галус О.О. До питання про визначення меж муніципально-правового регулювання. *Університетські наукові записки*. 2019. № 69–70. С. 38–49.
27. Галус О.О. Поняття та види муніципально-правових актів. *Конституційно-правові академічні студії*. 2017. № 3. С. 26–32.
28. Гетьман Є.А. Нормотворча діяльність місцевих державних адміністрацій: проблемні питання та шляхи вдосконалення. *Теорія і практика правознавства*. 2015. Вип. 1 (7). URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/tipp_2015_1_22.
29. Горбунова Л.М. Принцип законності у нормотворчій діяльності органів виконавчої влади : монографія. Київ: Юрінком Інтер, 2008. 240 с.

30. Івановська А.М., Галус О.О., Рижук І.В. Право на інформацію про діяльність органів публічної влади: окремі теоретико-правові аспекти. *Економіка. Фінанси. Право*. 2021. № 8. С. 9–15.
31. Калиновська Т.О. Нормативно-правові акти місцевих рад як органів місцевого самоврядування в Україні: дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.02 «Конституційне право; муніципальне право». Київ, 2011. 250 с.
32. Калиновська Т.О. Поняття нормативно-правових актів органів та посадових осіб місцевого самоврядування, їх юридична природа та ознаки. *Часопис київського університету права*. 2009. № 4. С. 168–174.
33. Колодій А.М. Принципи права України: монографія. Київ: Юрінком Інтер, 1998. 208с.
34. Комзюк А.Т., Бевзенко А.М., Мельник Р.С. Адміністративний процес України: навчальний посібник. Київ: Прецедент, 2007. 531 с.
35. Кузьменко О.В. Курс адміністративного процесу: навчальний посібник. Київ: Юрінком Інтер, 2013. 208 с.
36. Лата Н.Ф. Адміністративно-правове регулювання нормотворчої діяльності органів виконавчої влади : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Ірпінь, 2004. 19 с.
37. Лепех Ю. Питання про співвідношення понять «правотворчість» та «нормотворчість». *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Юридичні науки»*. 2016. № 855. С. 225–231.
38. Лепех Ю.С. Президент України як суб'єкт правотворчості: адміністративно-правовий аналіз. *Наукові роботи Національного авіаційного університету. Юридичний вісник*. 2018. № 4 (49).
39. Лінецький С.В. Парламентський регламент: елементарний навчально-прикладний курс. Київ: ФОП Москаленко О.М., 2017. 281 с.
40. Міхайліна Т.В. Загальнотеоретичний аналіз складових елементів категорії «нормотворчість». *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція»*. 2015. № 13. Т. 1. С. 15–17.
41. Міхайліна Т.В. Роль інтегративного потенціалу правосвідомості у реформуванні правової системи: монографія. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2018. 312 с.
42. Наумова К.І. Правові акти органів і посадових осіб місцевого самоврядування в системі джерел муніципального права в Україні: дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.02 «Конституційне право; муніципальне право». Харків, 2017. 255 с.
43. Парламентські процедури. Посібник для депутатів місцевих рад та активістів громад. Волинський ресурсний центр (з використанням матеріалів Фонду Освіта Для Демократії (Польща), Товариства Лева та Інституту Політичної Освіти за кошти, надані Демократичним Фондом ООН через Програму Розвитку ООН в Україні), 2015. 134 с. URL: <http://ipo.org.ua/wp-content/uploads/2015/06/web4.pdf>.
44. Петрова І. Нормотворчий процес і стадії нормотворчості в діяльності державної фіскальної служби України. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Юридичні науки»*. 2017. № 865. С. 308–315.

45. Песцов Р.Г. Муніципальна правотворчість як один із напрямів діяльності органів місцевого самоврядування. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 18: Економіка і право*. 2015. Вип. 27. С. 227–232.

46. Радейко Р.І. Особливості формалізації права як стадії правотворчого процесу. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Юридичні науки*. 2014. № 801. С. 81–85.

47. Сердюк І.А. Методологічний аналіз інтерпретацій поняття «правотворчість». *Науковий вісник ДДУВС*. 2017. № 2. С. 69–78.

48. Скрипнюк О.В., Федоренко В.Л. Нормотворча діяльність Президента України та її нормопроектне забезпечення: монографія. О.Л. Скрипнюк, В.Л. Федоренко, Ю.Г. Барабаш, Я.О. Берназюк та ін. Київ: НАДУ, 2011. 344 с.

49. Слинько Д.В. Поняття, зміст та основні ознаки юридичного процесу. *Національний юридичний журнал: теорія і практика*. Лютий 2016. С. 19–23.

50. Чернолуцький Р.В. Феноменологія нормопроектної діяльності в конституційному праві України: питання теорії і практики: дис. ... докт. юрид. наук: спец. 12.00.02.; Інститут законодавства Верховної Ради України. Ужгород, 2018. 498 с.

8. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. [http:// www.rada.gov.ua](http://www.rada.gov.ua)
2. <http://www.president.gov.ua>
3. <http://www.kmu.gov.ua>
4. <http://www.minjust.gov.ua>
5. <http://nbuv.gov.ua/>
6. <http://gntb.gov.ua/ua/>
7. <http://www.adm.km.ua/>
8. <http://km-oblrada.gov.ua/>
9. <http://www.khmelnysky.com/>

ОНОВЛЕНО:

Доцент кафедри конституційного,
адміністративного та фінансового права,
кандидат юридичних наук, доцент

28 серпня 2023 року

Олена ГАЛУС

СХВАЛЕНО:

Схвалено кафедрою конституційного,
адміністративного та фінансового права
28 серпня 2023 року, протокол № 1.

Завідувач кафедри конституційного, адміністративного та
фінансового права _____
28 серпня 2023 року

Олександр БУХАНЕВИЧ